OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

22.9.2025

Oikeusministeriön lausunto lakivaliokunnan kuulemiseen sisäisen turvallisuuden selonteosta

Oikeusministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto lakivaliokunnan kuulemiseen valtioneuvoston selontekoon sisäisestä turvallisuudesta. Oikeusministeriö pitää valtioneuvoston selontekoa sisäisestä turvallisuudesta kattavana ja ajankohtaisena sekä näkee sen toimenpiteiden lähtökohtaisesti vastaavan hyvin sisäisen turvallisuuden haasteisiin. Oikeusministeriö on osallistunut selonteon laadintaan poikkihallinnollisen asiantuntijaryhmän työn kautta.

Selonteossa käsitellään ajankohtaisia ja merkittäviä sisäisen turvallisuuden haasteita, joilla on suora vaikutus oikeusministeriöön ja sen hallinnonalaan. Näitä ovat erityisesti vakava nuoriso- ja jengirikollisuus sekä järjestäytynyt rikollisuus. Oikeusministeriö pitää hyvänä, että selonteossa kiinnitetään huomiota rikollisuuden lisäksi myös rikollisuudesta aiheutuvaan turvattomuuden tunteeseen ja rikoksen pelkoon. Lausunnossaan ministeriö korostaa erityisesti ennaltaehkäisevän työn merkitystä, viranomaisten yhteistyön vahvistamista sekä riittävien resurssien turvaamista rikosprosessin kaikissa vaiheissa.

Laaja-alainen nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisy ja torjunta

Nuorten rikoskäyttäytyminen on viime vuosina vähentynyt merkittävästi niin viranomaisten tietojen kuin myös kyselytutkimusten mukaan. Rikollisuus kuitenkin kasaantuu pienelle ryhmälle nuoria, jotka syyllistyvät toistuvasti vakaviin rikoksiin. Tämän vakavan nuorisorikollisuuden lisäksi myös jengirikollisuuden kasvu on huolestuttava ilmiö, joka vaatii monialaista ja koordinoitua ennaltaehkäisevää toimintaa. Katujengien toiminta on jatkuvassa muutoksessa ja joidenkin jengien toiminta on muuttunut nopeasti ammattimaisemmaksi ja järjestäytyneemmäksi. Oikeusministeriö korostaa, että nuorten rikoskierteiden katkaisemiseksi tarvitaan tehokkaita toimenpiteitä jo varhaisessa vaiheessa. Tämä edellyttää tiivistä yhteistyötä koulutus-, sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä rikosoikeudellisen järjestelmän välillä. Erityisen tärkeää on varmistaa, että kunnissa ja hyvinvointialueilla on saatavilla nuorille päihteistä ja rikoksista irrottautumista tukevia palveluita.

Valtioneuvosto ja viranomaiset toteuttavat laajaa oikeusministeriön johdolla valmisteltua toimenpideohjelmaa, jolla ehkäistään ja torjutaan nuoriso- ja jengirikollisuuden lisääntymistä Suomessa. Ohjelma sisältää toimia esimerkiksi tehokkaaseen nuoriso- ja jengirikollisuuden ennaltaehkäisyyn, rikoskierteen katkaisuun, rikosten selvittämiseen, rangaistusten kiristämiseen ja rikosvastuun toteutumiseen. Lisäksi ohjelmassa on toimia muun muassa viranomaisten välisen tietojenvaihdon helpottamiseen sekä nuorten palveluissa tunnistettuihin aukkoihin vastaamiseen, kuten myös seuraamusjärjestelmän, tutkimuksen ja alueellisen työn kehittämiseen. Sisäisen turvallisuuden selonteon kirjaukset perustuvat kyseiseen toimenpideohjelmaan, josta on annettu valtioneuvoston periaatepäätös vuonna 2024.

Järjestäytynyttä rikollisuutta torjutaan laajassa yhteistyössä

Suomi on uusimman maailmanlaajuisen järjestäytyneen rikollisuuden indeksin mukaan yksi maailman vähiten järjestäytyneelle rikollisuudelle altistuneista maista. Yhteiskuntaa rikollisuudelta suojaavien indikaattoreiden osalta Suomi on maailman paras maa. Indikaattoreiden mukaan Suomen yhteiskunnallista vakautta turvaavat

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

rakenteet ovat muun muassa poliittinen toiminta, hallinnollinen vakaus, kansainvälinen yhteistyö, lainsäädäntö, oikeusjärjestelmä, rahanpesuvastainen talouden säätely sekä uhrien ja todistajien tuki. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiassa 2025-2030 tuodaan esille, että viime vuosien havaintojen perusteella järjestäytynyt rikollisuus kuitenkin kasvaa, kovenee ja kansainvälistyy myös Suomessa. Järjestäytynyt rikollisuus pyrkii myös rekrytoimaan nuoria mukaan rikolliseen toimintaan.

Oikeusministeriö korostaa järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan olevan keskeinen osa oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaamista. Suomen strategisena tavoitteena on ehkäistä ja torjua järjestäytynyttä rikollisuutta tehostamalla ja vakiinnuttamalla yhteistyötä keskeisten toimijoiden välillä, vähentämällä rikoksesta saatavia hyötyjä, vaikeuttamalla rikoksentekoa ja lisäämällä kiinnijäämisriskiä, estämällä järjestäytyneen rikollisuuden soluttautumista yhteiskunnan perusrakenteisiin ja parantamalla rikokselle erityisen alttiissa asemassa olevien henkilöiden suojaa.

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta on jaettu Suomessa rikosoikeudelliseen torjuntaan ja hallinnolliseen torjuntaan, jolla pyritään heikentämään järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiä. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen pystytään parhaiten vaikuttamaan, kun rikoksentorjunnalliset toimet ovat pitkäaikaisia ja torjunta sisältää useita erityisiä toimenpiteitä, jotka on suunniteltu kohdistumaan laajaan kirjoon rikoksia. Oikeusministeriö pitää myös tärkeänä, että nuorten rekrytoimista rikollisryhmiin pystytään ehkäisemään tehokkaasti ja heidän irtautumistaan rikollisesta toiminnasta tuetaan hyväksi havaituilla keinoilla, kuten Exit-toiminnalla.

Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että viranomaisilla on riittävät toimivaltuudet ja resurssit järjestäytyneen rikollisuuden tehokkaaseen torjuntaan. Rikosoikeudellisen järjestelmän tulee kyetä käsittelemään monimutkaisia ja laajoja rikoskokonaisuuksia, mikä edellyttää riittävää henkilöstöä ja teknistä osaamista. On myös huolehdittava tietojärjestelmäkehityksestä, jotta laajojen asioiden käsittely on jatkossa teknisesti mahdollista. Lisäksi on tärkeää kehittää tiedonvaihtoa ja yhteistyötä eri viranomaisten välillä sekä kansainvälisesti. Sisäisen turvallisuuden selonteon järjestäytyneen rikollisuuden tilannekuva ja siihen liittyvät suositukset pohjautuvat järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiaan, josta on annettu valtioneuvoston periaatepäätös vuonna 2025.

Rikosprosessin sujuvoittaminen

Oikeusministeriössä on vireillä useita hankkeita rikosprosessin sujuvoittamiseksi. Rikosprosessin kehittämistyön tulee olla jatkuvaa, koska toimintaympäristössä tapahtuu jatkuvasti muutoksia. Oikeusministeriö jakaa selonteossa esitetyn näkemyksen siitä, että viranomaisten resurssien tarkoituksenmukaista ja vaikuttavaa kohdentamista tulee edistää. Tällaista kehitystä on nähtävissä myös monissa muissa Euroopan maissa sekä Pohjoismaissa. Eräs keskeinen sujuvoittamiskeino on tarkastella erilaisia prosessilajeja, jotta asiat voidaan käsitellä mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja oikeudenmukaisesti ottaen huomioon niiden vakavuusaste. Rikosprosessin sujuvuus on tärkeää myös asianosaisten kannalta, sillä se parantaa oikeusturvan saatavuutta.

Rikosprosessin sujuvoittamiseksi hallitusohjelman mukaisesti onkin vireillä useita oikeusministeriön hankkeita. Näistä voidaan mainita esimerkkeinä sakkomenettelyn kokonaisuudistus (työryhmä syksyyn 2025, HE tammikuussa 2026), syyteneuvottelun laajentaminen (HE tarkoitus antaa loppuvuodesta 2025), sakon täytäntöönpanosta annetun lain uudistaminen (HE:t keväällä 2025 ja vuonna 2026) ja sähköisten tiedoksiantojen lisääminen (HE tarkoitus antaa vuoden 2025 aikana).

Näiden lisäksi oikeusministeriössä on vireillä kaksivaiheinen hanke Muut rikosprosessin sujuvoittamistoimet. Vaihetta 1 koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa loppuvuodesta 2025. Lausuntokierroksella ollut luonnos hallituksen esitykseksi sisältää muun muassa esitutkintaviranomaisten työn keventämistä rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuuden ja päätösten perustelemisen osalta, esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän välisen yhteistyön tiivistämistä, puhelintiedoksiannon käyttöalan laajentamista ja yleistiedoksiannon

käyttöönottamisen erityisen laajoissa rikosasioissa sekä rikosasioiden kirjallisen käsittelyn ja poissaolokäsittelyn laajentamista ja nopeuttamista.

Vaihetta 2 varten on asetettu työryhmä, jonka tavoitteena on selvittää muita keinoja rikosprosessin sujuvoittamiseksi. Tarkoitus on, että ehdotuksia lakimuutoksiksi sisältävä mietintö valmistuu vuoden 2025 loppuun mennessä ja hallituksen esitys annetaan vuonna 2026. Työryhmän tarkasteltavana ovat esimerkiksi esitutkintavelvoitteen keventäminen laajentamalla tutkinnan rajoittamisedellytysten käyttöalaa ja helpottamalla niiden käyttöä, mahdollisuudet laajentaa asianosaisten velvollisuutta esittää todistelua määräajassa, kuulustelujen äänitallentaminen ja todistelun vastaanottaminen pääkäsittelyn ulkopuolella.

Muita huomioita sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavista ilmiöistä ja niiden torjunnasta

Rikokset, häiriöt ja onnettomuudet kasautuvat Suomessa yhä enemmän kaupunkeihin, erityisesti niiden keskusta-alueille, liikenteen solmukohtiin sekä lähiöistä sosioekonomisesti heikoimmassa asemassa oleviin. Oikeusministeriö painottaa, että on tärkeää tukea paikallista ja alueellista turvallisuusyhteistyötä ja sen kehittämistä. Työn tulisi painottua ennalta ehkäisyyn ja työssä tulisi huomioida laajasti erilaiset rikoksentorjunnalliset toimet.

Sisäisen turvallisuuden työssä tulisi pyrkiä myös laajassa yhteistyössä seuraamaan aktiivisesti tekoälyn kehitystä ja sen hyödyntämistä rikollisessa toiminnassa. Tietoverkkoavusteinen rikollisuus ja erityisesti tietoverkkoavusteinen omaisuus- ja petosrikollisuus ovat tällä hetkellä merkittävä ongelma Suomessa. Tekoälyn kehittyminen tuo lisää työkaluja rikollisille ja mahdollistaa rikosten skaalautumista ja uudentyyppisten rikosten syntymistä.

Väkivaltaisten ääriliikkeiden ja terrorismin uhka edellyttää jatkuvaa seurantaa ja ennakoivaa toimintaa. Lisäksi on tärkeää, että rikosoikeudellinen järjestelmä kykenee käsittelemään terrorismirikoksia tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti. Ennaltaehkäisevä työ, kuten radikalisoitumisen tunnistaminen ja siihen puuttuminen, on olennainen osa sisäisen turvallisuuden ylläpitämistä. Parhaillaan on käynnissä terrorismirikoslainsäädännön uudistaminen, jossa sääntelyä selkeytetään sekä huolehditaan sääntelyn kattavuudesta ja rangaistustasojen asianmukaisuudesta. Myös salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöala terrorismirikosten estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä laajenee. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa lokakuun 2025 lopussa.

Vieraiden valtioiden vakoilutoiminnan uhka on kasvanut ja edellyttää viranomaisilta kykyä tunnistaa ja torjua tällaisia toimia. Oikeusministeriössä on tällä hetkellä käynnissä lainsäädäntöhanke pakolaisvakoilusta ja vahingollisesta tiedustelutoiminnasta. Hankkeella toteutetaan seuraavia hallitusohjelmakirjauksia: ”Pakolaisvakoilu kriminalisoidaan rikoslaissa yleisen syytteen alaisena rikoksena. Säädetään rangaistavaksi sellainen toiminta, jossa tekijä vieraan valtion tiedustelutoimintaa hyödyttääkseen tai Suomea vahingoittaakseen luovuttaa tiedustelupalvelulle sen tarvitsemia tiloja, välineitä tai tietoja. Kriminalisoidaan järjestelmällinen vahingoittamistarkoituksessa vieraan valtion lukuun tapahtuva Suomen yhteiskunnalliseen päätöksentekoon vaikuttaminen ja Suomen päätöksentekoa tai yhteiskunnallisia oloja koskevan perättömän tiedon levittäminen”. Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että viranomaisilla on riittävät resurssit tiedustelutiedon analysointiin ja hyödyntämiseen. Samalla on pidettävä huolta tiedustelutoiminnan laillisuusvalvonnan toimivuudesta ja resurssien riittävyydestä.

Oikeusministeriön hallinnonalan resurssitarpeet

Selonteossa korostetaan, että sisäisen turvallisuuden pitkäjänteisen kehittämisen kannalta on tärkeää varmistaa sisäisen turvallisuuden keskeisten viranomaisten, rikosoikeudenhoidon ketjuun kuuluvien oikeushallinnon

viranomaisten sekä tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytykset ja turvata niiden rahoituspohja julkisen talouden tilanne huomioiden. Selonteossa esitetyt toimet lisäävät myös oikeusministeriön hallinnonalan resurssitarpeita, jotka tulisi huomioida samassa yhteydessä. Esimerkiksi selonteossa esitetty poliisien määrän lisääminen johtaa väistämättä koko rikosprosessiketjun kuormituksen kasvuun, mikä vaikuttaa suoraan syyttäjien, tuomioistuinten, oikeusavun ja Rikosseuraamuslaitoksen työmäärään. Riittävät resurssit kaikille ketjun toimijoille mahdollistavat tehokkaan ja oikeudenmukaisen rikosprosessin siten, ettei sen eri vaiheisiin synny pullonkauloja. Oikeusministeriö korostaa, että koko rikosprosessiketjun eri vaiheiden toimivuus on keskeistä oikeusturvan ja yhteiskunnan turvallisuuden ja siten sisäisen turvallisuuden pitkäjänteisen kehittämisen kannalta. Myös esimerkiksi selonteossa mainitun EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkauudistuksen (nk. pakti) toimeenpanon on arvioitu aiheuttavan oikeusministeriön hallinnonalalla toimia, ja resursseista on tältäkin osin huolehdittava.